

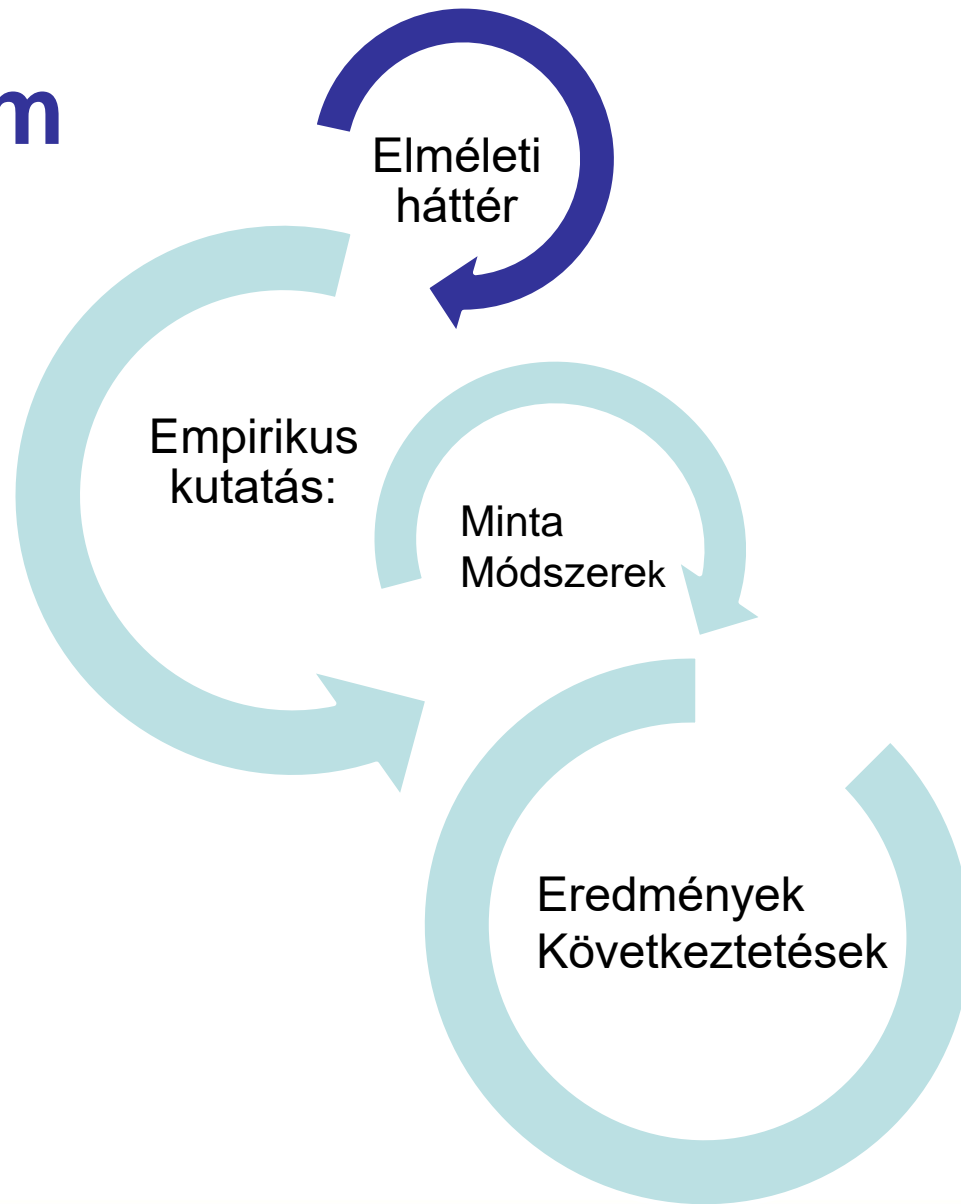
XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia
Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
Pécs, 2022. november 17.

A MUNKA ÉS A CSALÁD ÉLETERÜLETÉNEK ÖSSZEEGYEZTETÉSE SORÁN KELETKEZŐ RIZIKÓ- ÉS VÉDŐFAKTOROK

Dr. Mihálka Mária
Szegedi Tudományegyetem JGYPK
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport



Tartalom



Bevezetés

Napjainkban a legtöbb ember számára kihívást jelent a munka és a család életterének összeegyeztetése



- jelentős teher a munka és a család világában, amely hatással van az egészségre



Elméleti keretek

Munka-család interferencia (*Geszler, 2014; Geurts és Demerouti, 2003*)

- Klasszikus elméletek (*Edwards és Rothbard, 2000*)
- Szerepekkel kapcsolatos elméletek (*Edwards és Rothbard, 2000*) - ***Munka-család konfliktus***
- Modern elméletek (*Greenhaus és Powell, 2006; Carlson, Kacmar, Wayne és Grzywacz, 2006; (Grzywacz és Carlson, 2007)*)



A kutatás célkitűzése

- A pedagógusok a munka és a család életterülete között milyen interferenciát élnek meg,
- továbbá annak megjelenítése, hogy milyen összefüggéseket, védő- és rizikófaktorokat tárhatunk fel a munka-család interferencia területén.

A munka-család interferencia témakörében nem találunk kifejezetten a pedagógusok vonatkozásában hazai kutatásokat, így kutatásunk célkitűzése a kutatási hiány pótlása.



Kutatási kérdések

Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy:

- A pedagógusok érintettek-e munka-család konfliktusban?
- Milyen típusúak, irányúak a konfliktusok?
- Van-e összefüggés a munka-család konfliktus között és a munka-család konfliktus előzmény- és következmény változói között?
- Milyen védő- és rizikófaktorok azonosíthatóak?



Adatgyűjtés

Kérdőíves adatfelvétel

A kutatás első szakasza: **pilot online kérdőív-felvétel**

– adatgyűjtés ideje: 2016. október – november

A kutatás második szakasza: a **nagymintás online kérdőív-felvétel**

– adatgyűjtés ideje: 2016. december – 2017. január

Strukturált interjúk

Pilot lekérdezés: 2019. november

Lekérdezés: 2020. január - március



Mintavétel

Pilot kutatás:

- általános-, és középiskola, kollégium; egyszerű véletlen kiválasztás - Szeged

Nagymintás kutatás:

- valamennyi Magyarországon működő köznevelési intézmény; szisztematikus mintavétel - országos

A köznevelési intézmények elérhetősége:

az Oktatási Hivatal köznevelés információs rendszerének (KIR) központi oldala (*Működő köznevelési intézmények feladatellátási helyei*)

Az interjúalanyok kiválasztása hólabda módszerrel történt.



Minta - kérdőív

A magyar pedagógusok mintája szerepelt az adatgyűjtés forrásaként.

N = 2068 fő

Nem: 83% nő, 16% férfi; Életkor: 23-74 év között; Átlagéletkor = 48,1 év (szórás = 8,9 év).

A köznevelésben átlagosan 23,8 éve dolgoznak.



Minta - interjúk

N= 25 fő

A megkérdezettek neme: 19 nő, 6 férfi

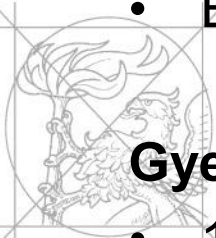
A megkérdezettek átlag életkora: 41 év

Családi állapot:

- Hajadon, nőtlen: 6 fő
- Házass/férjezett (gyermekkel): 9 fő
- Elvált, élettársi kapcsolat: 3 fő
- Elvált, élettársi kapcsolat (gyermekkel): 6 fő
- Élettársi kapcsolat: 1 fő

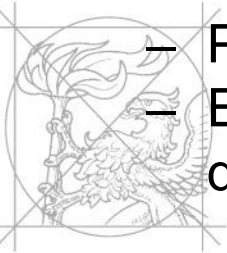
Gyermekek száma:

- 15 főnek van gyermeke



Mérőeszközök

- **Háttérváltozók, interjú - saját kérdések**
- Munka-család konfliktus (*Carlson, Kacmar és Williams, 2000*)
- Munkával, családi élettel való elégedettség (*Babin-Boles, 1998*)
- Munkahelyi, családi társas támogatás (*Etzion, 1984*)
- Munkahelyi, családi szerepkonfliktus és a szerepkéértelműség (*Rizzo, House és Litzman, 1970*)
- Munkahelyi, családi időigény (*Beehr, Walsh és Taber, 1976*)
- Munkahelyi, családi bevonódás (*Frone és Russel, 1995*)
- Diener-féle Élettel Való Elégedettség skála (*Diener és mtsai, 1985*)
- Pszichoszomatikus tüneti skála (*Pikó, 2006*)
- Egészséggel kapcsolatos kérdések (egészségi állapot, dohányzás, alkoholfogyasztás) ELEF 2014

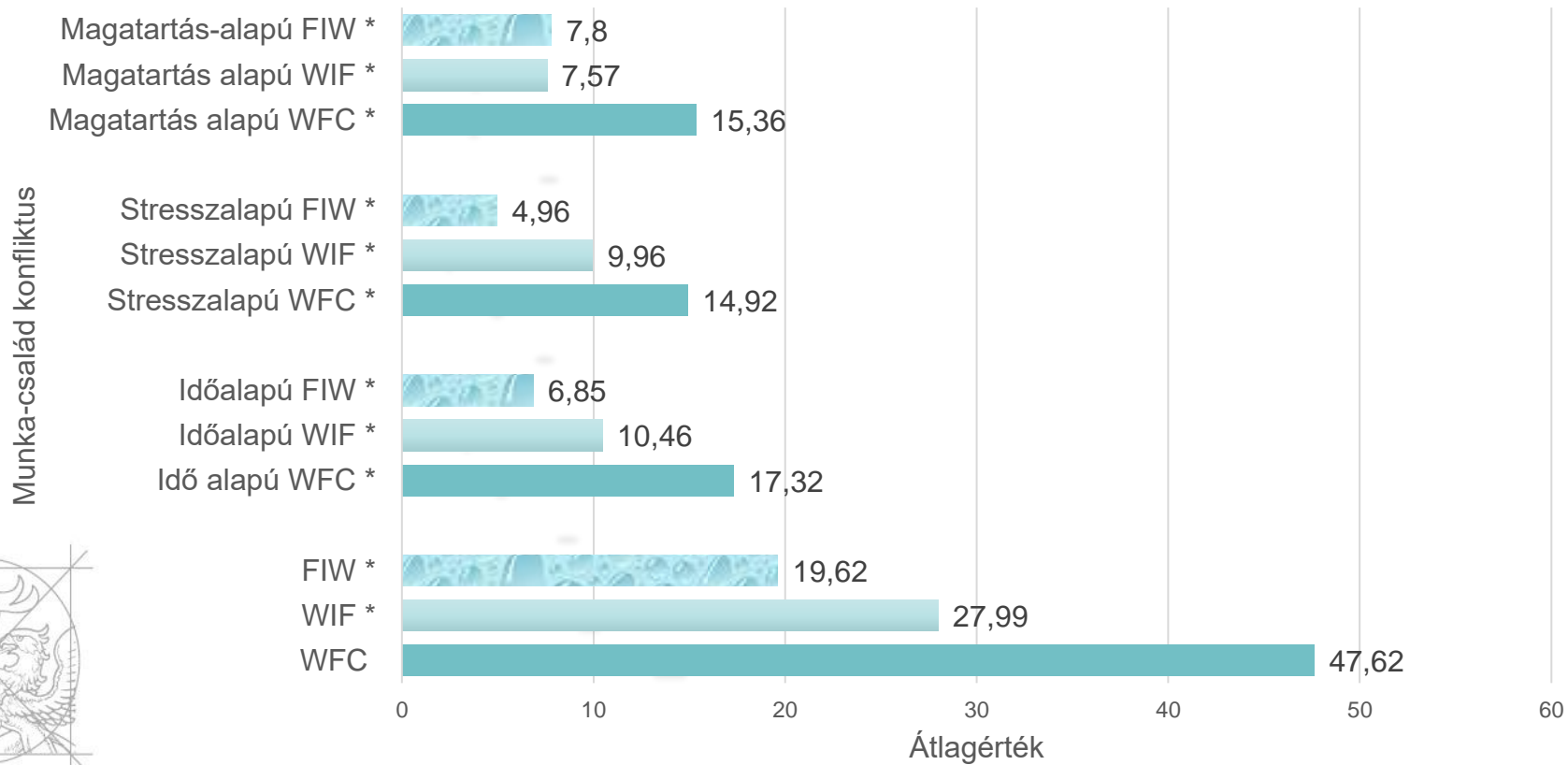




Eredmények

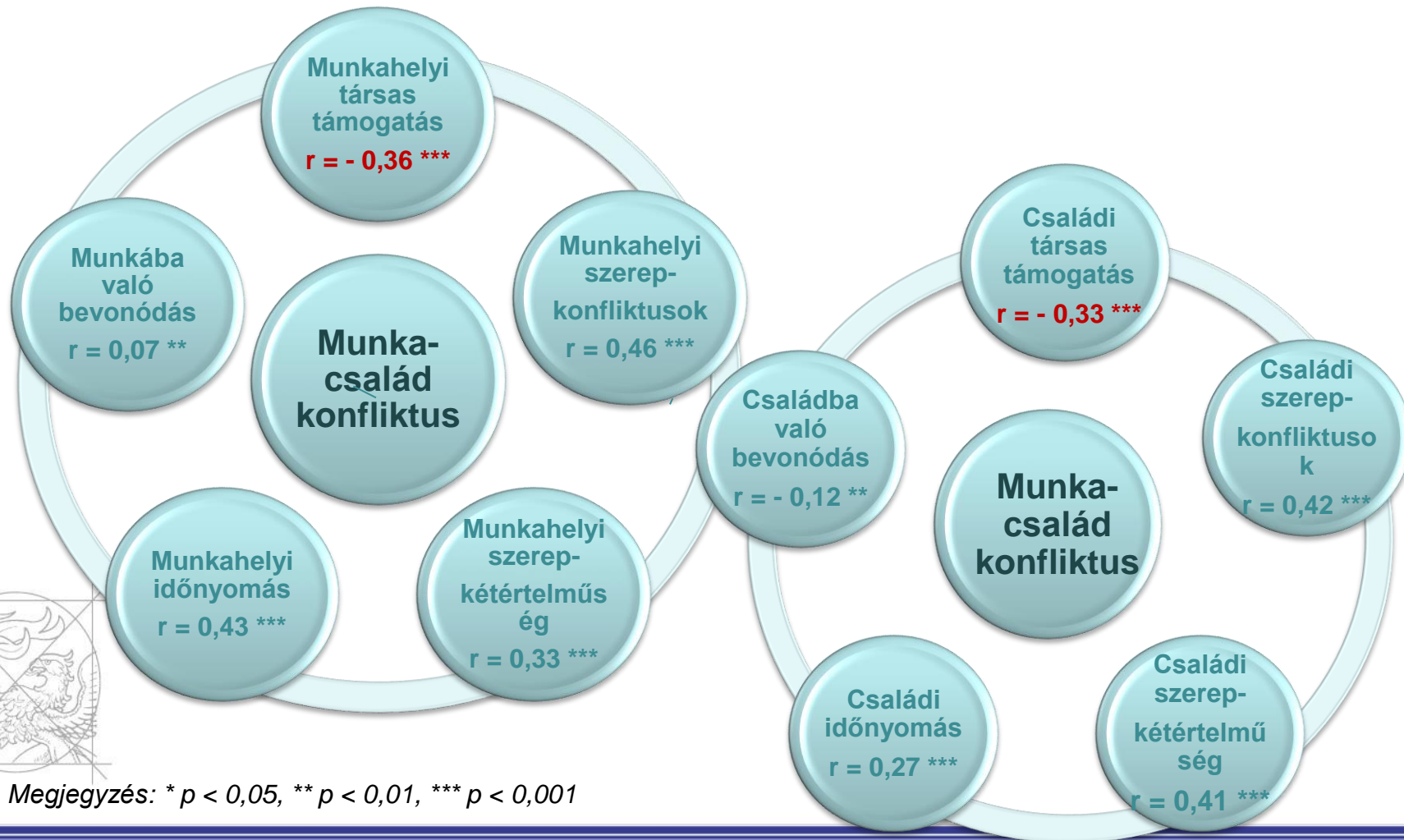
Munka-család konfliktus – a munka életterület hangsúlya

A munka-család konfliktus (WFC)



Megjegyzés: $N = 2068$; Páros t -próba eredménye: $* p < 0,001$

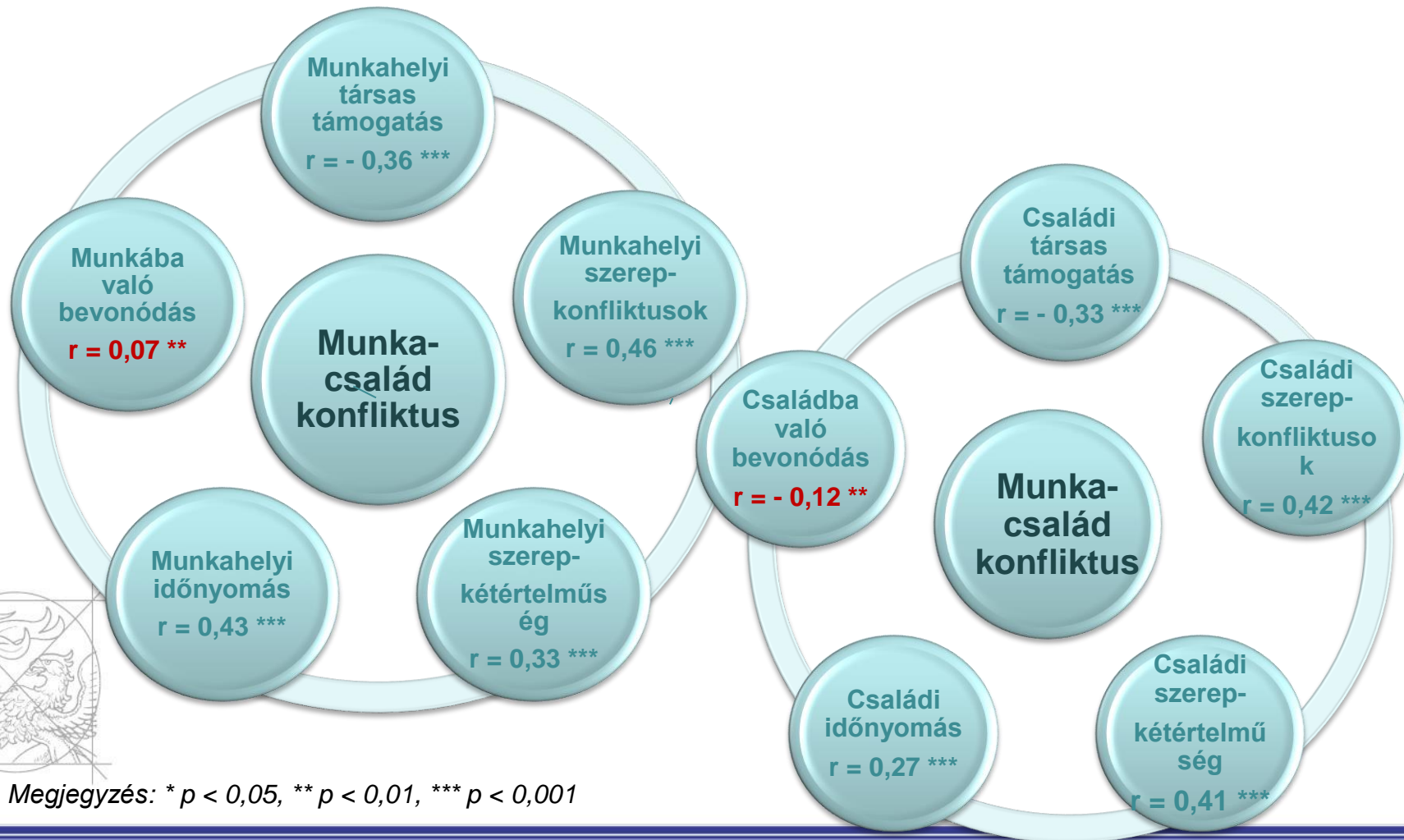
A munka-család konfliktus összefüggései egyes munkahelyi előzmény változókkal



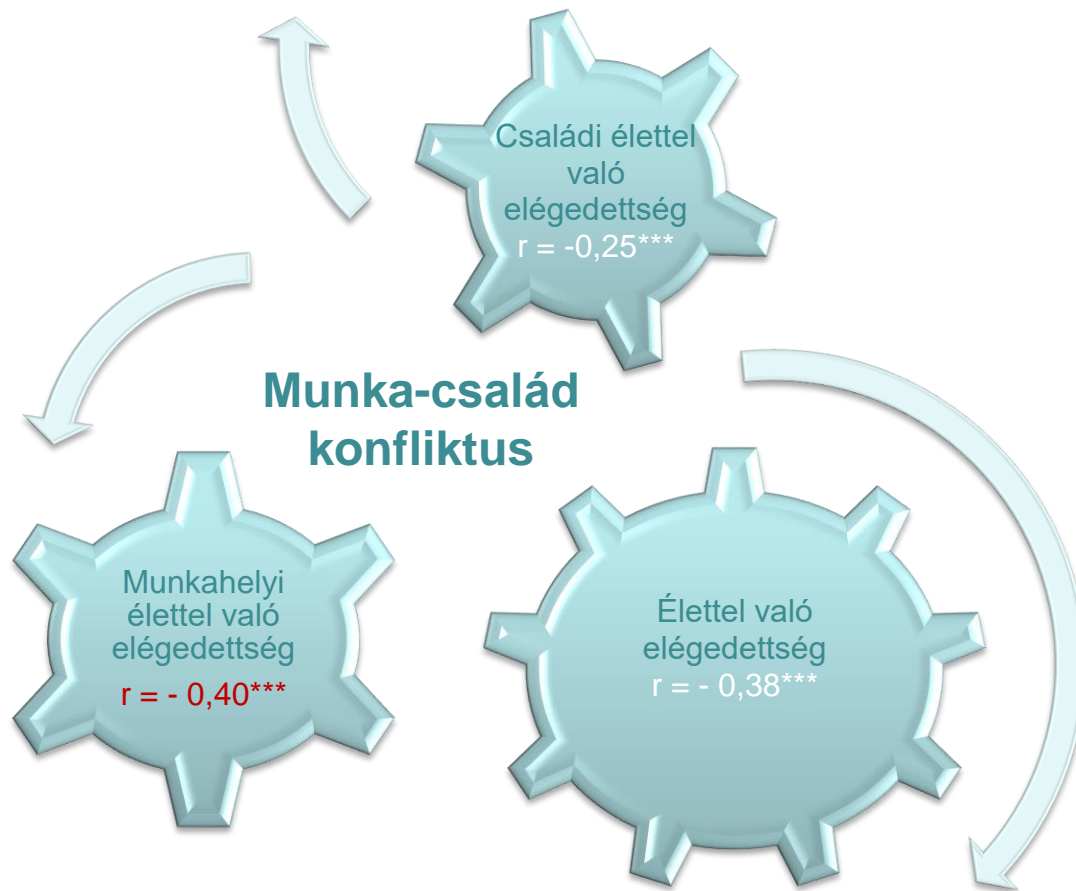
Megjegyzés: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$



A munka-család konfliktus összefüggései egyes családi előzmény változókkal



A munka-család konfliktus összefüggései egyes következmény változókkal



Megjegyzés: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$



Munka - család életterületének egymásra hatásai

Mi okozza a legnagyobb nehézséget a munka-családi élet összeegyeztetése terén?

Szerepeknek való megfelelés

- saját maguk, a társ, a gyerek/ek, a munka, karrier nem „elhanyagolása”
- teljes társas kapcsolati leépülés elkerülése
- rugalmasság (újra kell strukturálni az életet, s a család életét is)
- az egyensúly megtalálása
- áthatások, átszivárgások leállítása
- az otthoni háztartási munka



Időráfordítás

Munka területén:

- túlóra (adminisztráció, előkészítés)
- tanulmányok

Család területén:

- család miatt (betegség, egyéb okán) nem tud dolgozni – nem jellemző
- nem lehet beteg
- de! a rendszer megértő, támogató



Átszivárognak-e az egyik életterületről a másikba a nehézségek?

Igen

A munka felől:

- munkahelyi problémák haza szivárognak

A család felől: a munka irányába működik a „zsilipelés”.

- nem engedik meg maguknak, hogy az otthoni problémák átszivárognak
- sokkal fegyelmezettebbnek kell lenni, háttérben: munkanélküliségi tapasztalat



Rizikófaktorok

A legnehezebb rizikófaktor a szerepeknek való megfelelésből adódó stressz

- Megfelelés a családban és a munka világában
- Elérendő követelmény teljesítése
- Bizonytalanság érzés
- Tehetetlenség
- Motiválatlan diákok
- Fegyelmezés kérdése
- Munkatempó
- Nincs elég idő



Védőfaktorok

Társas támogatás (munka, család életterületén),
mint védőfaktor

Munka területén:

- Kollégák
- Vezetés
- Rendszer

Család területén:

- Partner
- Gyermek(ek)
- Szülő(k)

Testvér

Barátok

Megújulás

- hétféregenerálódási nap
- „különleges” kikapcsolódás: könyv, mozi, színház, séta
- sport
- baráti beszélgetések
- Istenben való hit, ima, lelkigyakorlat, beszélgetések a lelkésszel
- zene
- képzés, önképzés
- kertészkedés
- utazás
- szünet



Tudatosság

Mit tesznek a saját egészségükért a pedagógusok?

- Tudatos élet
- Testmozgás
- Egészséges étkezés
- Alvás
- Szellemi - lelki pallérozottság
- Minőségi idő

Megelőzés – megújulás, tudatosság

- **Személyes felelősség – szervezeti felelősség**
- Feladatok átstrukturálása
- Szupervízió, Esetmegbeszélés
- Tréningeken való részvétel
- Mentálhigiénés szakember, pszichológus foglalkoztatása az oktatási intézményben
- Rekreációs év



Következtetések

A jövőben fontos feladatunk a munka-család életterületére ható további protektív és rizikó faktorok azonosítása.

Elengedhetetlen **egyéni, mind szervezeti szinten** olyan eredményes **intervenció** alkalmazása, amely segít a pedagógusoknak a munka és a család életterületének összeegyeztetésében.





Köszönöm a megtisztelő figyelmet!